

ראה תשפ"ה:

• **1791. זפק היונה מלא בגזל:** אמרה תורה "והסיר את מראתו בנוצתה" שאדם שמקריב עולת העוף [תורים או בני יונה] אינו מקריב את הזפק שלה. זפק היונה [המקום שבו מצטבר האוכל לפני שעובר למעיין] מלא בגזל אינו קרב על המזבח למרות שהעוף קרב כעולה, אבל בהמה הקרבה עולה אינה אוכלת מן הגזל אלא מן האבוס לכן היא קרבה כולה על המזבח (ויקרא רבה ג,ד).

• **1793. מצוות התפילה:** נאמר בתורה: "ולעבדו בכל לבבכם", מכאן דרשו חז"ל: 'איזו היא עבודה שבלב? זו תפילה (תענית ב,א). נחלקו הראשונים האם מצוות התפילה היא מהתורה: לדעת הרמב"ם מצוות עשה מהתורה להתפלל פעם אחת ביום בכל יום ואין נוסח קבוע מהתורה (רמב"ם ספה"מ ה), לדעת הרמב"ן מצוות התפילה היא מדברי חכמים, אך בשעת צרה, המצווה היא מהתורה (השגות הרמב"ן שם).

• **1790. בדיקת תפילין:** הלכה היא, שתפילין שהוחזקו בכשרות [בעת קנייתם], אינם צריכים בדיקה לעולם. ואם מניח את התפילין לפרקים צריכים בדיקה פעמיים בשבע שנים (שו"ע א"ח לט,י). אדם שמזיע רבות והתפילין מעור בהמה דקה נכון לבדוק את התפילין מפני שהכתב מתקלקל בזיעה (משנ"ב לט,כו; שו"ע הרב לט,י). יש אומרים שאין לבדוק את התפילין, אא"כ יש סיבה מיוחדת, ובזמננו אין לחוש לזיעה, כי התפילין מבהמה גסה ועשויה בהידור, ואדרבה, עם פתיחת התפילין מתעוררות בעיות (הליכות שלמה ד,לו). במקרה ונגעו התפילין במים או שהתפילין עמדו במקום חם ובשמש [כגון בתוך הרכב] לכו"ע צריך לבדוק את התפילין, ובינתיים יניחם בלא ברכה (משנ"ב לט,כו; משנת הסופר כד,ג).

• **1796. זכירת חורבן בית המקדש:** יש שמנו את זכירת ירושלים והמקדש כמצוות עשה מדברי קבלה: "אם אשכחך ירושלים תשכח מימיני" (חרדים לה,ג), וכן נאמר "שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה" (רשב"ם סב, ביאור הגר"א א,ג). כמו כן מובא בזוהר שאדם הנמצא בסעודה יש לו לזכור על קדושת ארץ ישראל ועל היכל המלך שנחרב, ובשביל אותו העצב, הקב"ה מחשיב לו כאילו בנה ביתו ובנה את חורבות ביהמ"ק, כי השלחן דומה למזבח (שמות קנז,ב). שיטת המהרי"ט דעיקר האנחה, הוא להתאונן על כי ידינו עשו אלה לנו וחטאתינו מנעו הטוב (צפנת פענח דברים דרוש ב).

• **1798. חיוב אוטובוס שאוכלים וישנים בו במזוזה:** למרות שיש לאוטובוס פתח גבוה עשרה טפחים, פטור ממזוזה, למרות שאוכלים וישנים בו, כיון שאין דרים בו בקביעות, ולכן דינו כבית שבספינה שכתב הרמב"ם שפטור ממזוזה ועוד שהאוטובוס ניד (ילקו"י שובע שמחות א, נא) ויש אומרים שחייב, משום ש'אוהל זרוק שמיא אוהל' ללא ברכה (מנחת יצחק ב,פב).

• **1799. השוכר רכב וגלגל התפוצץ:** השוכר רכב מחבירו, ובתוך כדי הנסיעה אירע פיצוץ בגלגל מחמת מסמר שהיה מונח על הכביש, הנהג איבד שליטה, הרכב סטה הצידה ונעשה נזק רב לרכב. דין שוכר כדן שומר שכר להתחייב בגניבה ואבידה וליפטר מאונס (שו"ע חו"מ זא,א), משום שנהנה מהחפץ בתשלום נחשב שומר שכר (סמ"ע זא,א). מכיוון שמסמר על הכביש נחשב כאונס, משום שאותו שומר שכר לא יכל להציל, הרי שהשוכר פטור (שו"ע חו"מ שג,ז-ז). יש מי שאומר שבמנהג השכרת הרכב מחברות ההשכרה השוכר מתחייב בכל הנזקים ולכן אותו שוכר חייב, אך יש לחלק בין המנהג של חברות ההשכרה לאדם ששוכר באופן פרטי (משפטי יוסף חו"מ ס,ג).

• **1800. העסקת פועל שגונב:** בעה"ב המעסיק עובד, והוא יודע שהעובד גונבו, אך מטעמים שונים הוא לא רוצה לפטרו [כגון שהוא עובד חרוץ ושווה לבעה"ב יותר ממה שגונב]: כאשר העובד גונבו במה שהוא נותן לו, כגון קופאי שגונב כסף שהוא מקבל, לכאורה יש בזה איסור 'לפני עיור לא תתן מכשול', אך אם הוא גונב דבר צדדי, כגון שהוא גונב מוצרים, לכאורה נראה שנחלקו בזה הפוסקים אם יש בזה 'לפני עיור לא תתן מכשול' (הרימו מכשול כב,מד).

• **1784. שחרור סתימה בכיור:** נאמר בגמ': צינור שעלו בו קשקשים [קשים ועשבים שגורמים לסתימה] וכתוצאה מכך המים מציפים את גגו ונכנסים לביתו, מותר למעך ברגליו בצנעה בשבת, משום שהוא כלאחר יד ובמקום הפסד לא גזרו חכמים (כתובות ס,א; שו"ע או"ח ש,לו,ט). יש מתירים להוציא את הסתימה, משום שאינו עושה מלאכה ממשית אלא מתקן כלאחר יד (באר משה א,כט). ויש מחמירים משום שפתיחת הסתימה היא תיקון כלי שהיא מלאכה האסורה מדרבנן או מהתורה. צינור המחובר לבית הוא חלק מבניין הבית ולכן פתיחתו דומה ל'בונה', ואם מדובר בפעולה שהיא כלאחר יד מותר רק בשעת הצורך (משנה הלכות ו,פא). נראה שאם לא נסתם הכיור לגמרי, והמים עוברים בו לאט, יש להתיר בזה במשאבת גומי [פומפה], הואיל ואין כאן מעשה אומן וגם אין כאן עובדין דחול (הליכות עולם ד, עמ' רנד).

• **1802. הנחת בגדים במכונת הכביסה בשבת:** יש שהחמירו שלא לשים בגדים במכונת הכביסה בשבת משום הכנה משבת ליום חול וכן מטעם עובדין דחול, וכן העלו חשש שאולי נשארו מים במכונת הכביסה (חלקת יעקב או"ח קז), ויש שהקלו בתנאי שאין במכונה מים, אם נוהגים לעשות כן גם ביום חול, כיוון שזה נחשב כמקום אחסון בגדים (אבני דרך ח,שד).

• **1795. עולם השקר:** בעולם הזה כוחות הרע מכוסים במעטה חיצוני שמכסה עליהם, אבל המציאות היא, שה' ברא רע ושקר בעולם, וזו מציאות חזקה, לא פחות מהמציאות של אמת וטוב. רע זה אינו נראה כל כך גרוע כי הוא מכוסה בכל מיני עטיפות חיצוניות שמייפות אותו ועטיפות אלו הן למען העמידנו בנסיון. השקר נראה 'אמיתי' למי ששקוע בו, ואם רואה את האמת בצורה כל כך ברורה, בכל זאת יכול לטעות ולהמשיך לחיות בשקר ולא לראות את האמת (נתיב התורה שמות, עמ' נא).